

responsible

gender

transformative

sensitive

responsible

gender

transformative

sensitive

transformative

Глосарій з гендерно чутливого відновлення

Документ підготовлений Асоціацією жінок-юристок України “ЮрФем”. Цей документ став можливим завдяки підтримці уряду Великої Британії, наданої через Міністерство закордонних справ, у справах Співдружності націй та розвитку Сполученого Королівства в межах проекту “Жінки. Мир. Безпека: діємо разом”, який реалізує Український Жіночий Фонд. Інформація, що представлена у матеріалі, не завжди відображає погляди Уряду Великої Британії, Українського Жіночого Фонду та Урядової уповноваженої з питань гендерної політики.

ЗМІСТ

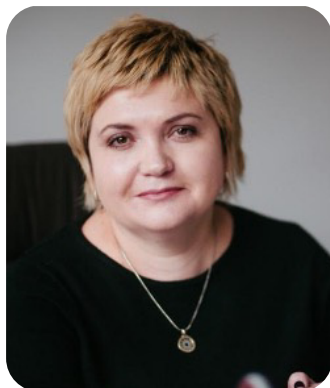
	7	ПЕРЕДМОВА
	9	ВСТУПНЕ СЛОВО
	12	ПРО ГЛОСАРІЙ ТА АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ
	14	СЛОВНИК ТЕРМІНІВ
А	14	Альянс з гендерно відповідального та інклюзивного відновлення в Україні / англ. Gender Alliance for Ukraine
	14	Аудит безпеки / англ. Safety audit
Б	15	Безбар'єрність / англ. Accessibility
В	16	Відновлення України / англ. Recovery of Ukraine
Г	17	Гендер / англ. Gender
	17	Гендерна асиметрія мови / англ. Gender Asymmetry in language
	17	Гендерна дискримінація / англ. Gender discrimination
	18	Гендерна ідентичність / англ. Gender identity
	18	Гендерна політика / англ. Gender policy
	19	Гендерна рівність / англ. Gender Equality
	20	Гендерна статистика / англ. Gender statistics
	20	Гендерні аспекти / англ. Gender Aspects
	21	Гендерні індикатори / англ. Gender indicators
	21	Гендерні квоти / англ. Gender quotas
	22	Гендерні стереотипи / англ. Gender stereotypes
	22	Гендерний аналіз / англ. Gender analysis
	23	Гендерний аудит / англ. Gender Audit
	24	Гендерний мейнстрімінг / англ. Gender Mainstreaming

24	Гендерний профіль громади / англ. Gender Profile of the Community
25	Гендерний розрив / англ. Gender gap
25	Гендерно збалансоване представництво / англ. Gender-balanced representation
26	Гендерно зумовлене насильство (ГЗН) / англ. Gender-based violence (GBV)
26	Гендерно нейтральна бюджетна програма / англ. Gender-neutral budget policy/program
27	Гендерно нейтральний підхід / англ. Gender neutral approach
27	Гендерно орієнтоване врядування / англ. Gender-Responsive governance
28	Гендерно орієнтоване бюджетування / англ. Gender-Oriented budgeting
28	Гендерно орієнтовані підходи в бюджетному процесі / англ. Gender-sensitive approaches to budgeting
29	Гендерно правова експертиза / англ. Gender Impact Assessment (Gender Legal Expertise)
29	Гендерно трансформаційний підхід / англ. Gender Transformative approach
29	Гендерно чутлива інфраструктура / англ. Gender-sensitive infrastructure
30	Гендерно чутлива мова / англ. Gender-Sensitive language
30	Гендерно чутливе відновлення / англ. Gender-Sensitive Recovery
31	Гендерно чутливе оцінювання / англ. Gender-Responsive Evaluation
31	Гендерно чутливий підхід / англ. Gender-Sensitive approach

	32	Гендерно чутливі комунікації / англ. Gender-sensitive communication
	32	Гендерно чутливі публічні послуги / англ. Gender-sensitive public services
	33	Гендерно чутливі показники / англ. Gender-Sensitive Indicators
Д	33	Дихотомія публічної та приватної сфери / англ. Public/private dichotomy
	34	Десять блоків гендерно чутливого та інклюзивного відновлення / англ. Ten blocks of gender sensitive and inclusive recovery
	34	Дискримінація / англ. Discrimination
	35	Доглядова робота / англ. Care work
	35	Доглядове навантаження / англ. Care burden
Е	35	Економіка турботи / англ. Care economy
	36	Економічна участь жінок у відновленні / англ. Women's economic participation in recovery
З	36	Закупівлі з урахуванням гендерної перспективи / англ. Gender procurement
І	36	Індекс гендерної рівності (ІГР) / англ. Gender Equality Index (GEI)
	37	Інтерсекційність / англ. Intersectionality
	37	Інтерсекційний підхід / англ. Intersectional approach
К	38	Ключові та цільові групи / англ. Target audiences
	39	Комісія з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків /англ. Commission for the Coordination of Executive Authorities' Actions on Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men
Л	40	Людський капітал / англ. Human capital
М	40	Маскулінність / англ. Masculinities

Н	41	Невідкладні проміжні репарації / англ. Urgent Interim Reparations
О	41	Оцінка гендерного впливу / англ. Gender Impact Assessment
П	42	Поєднання роботи, сімейного та приватного життя / англ. Reconciliation of work, family and private life
	42	Платформа забезпечення гендерного мейнстримінгу та інклюзії у відновленні / англ. Platform for Gender Mainstreaming and Inclusion in Recovery
	43	Постраждалоорієнтований підхід (підхід, орієнтований на постраждалу особу) / англ. Survivor-centred approach
	43	Практичні гендерні потреби / англ. Practical Gender Needs
	44	Працівники/ниці з сімейними обов'язками / англ. Workers with family responsibilities
Р	44	Репарації / англ. Reparations
	45	Репродуктивна праця / англ. Reproductive work
	46	Рівний доступ до ресурсів для жінок і чоловіків / англ. Equal access to resources for women and men
С	46	Секторальна робоча група міжнародної технічної допомоги “Гендерна рівність” / англ. Sectoral Working Group on International Technical Assistance “Gender Equality”
	47	Сексуальне насильство, пов'язане із збройною агресією російської федерації проти України (СНПК) / англ. Conflict-related sexual violence associated with the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine (CRSV)
	47	Стратегічні гендерні інтереси / англ. Strategic gender interests
	47	Стратегічні гендерні потреби / англ. Strategic Gender Needs
	48	Структурна нерівність / англ. Structural inequality
Т	48	Травмочутливий підхід / англ. Trauma-informed approach
Ф	49	Фемінність / англ. Femininities

ПЕРЕДМОВА

Наталія Карбовська,

директорка зі стратегічного розвитку
Українського Жіночого Фонду

Для узгодження спільних дій у сфері відновлення потрібно говорити однією мовою.

Відсутність спільного розуміння понять у сфері гендерно чутливого та інклюзивного відновлення є однією з ключових перешкод, що стоять на заваді ефективному врахуванню потреб усіх груп населення у відновленні України від наслідків війни.

Цей Глосарій став відповіддю на запит щодо спільної мови відновлення, якою говоритиме громадянське суспільство, органи державної влади та місцевого самоврядування, медіа, а також міжнародні партнери з розвитку.

Принципи інклюзивності, гендерної рівності та соціальної згуртованості простежуються наскрізно в Плані відновлення України (Ukraine Facility) і не обмежуються зобов'язаннями в розділі з людського капіталу. Тож і поняття гендерно чутливого та інклюзивного відновлення має стати центральним у всіх політиках щодо відновлення.

Я вдячна Аналітичному центру ЮрФем за лідерство в підготовці цього Глосарія. Висловлюю подяку експерткам та експертам Консультативної панелі громадянського суспільства при Платформі забезпечення гендерного мейнстримінгу та інклюзії у відновленні та Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики та особисто Катерині Левченко за цінний внесок. Розробка глосарія була визначена Консультативною панеллю як один із пріоритетів на 2025 рік, і його поява є одним із прикладів ефективної співпраці експертного кола Платформи, заснованої за підсумками Міжнародної конференції з питань відновлення України (URC) в Лондоні.

Український Жіночий Фонд системно просуває розвиток якісної аналітики у сфері гендерної рівності та інклюзії у відновленні та євроінтеграції.

Тож як виконавчий партнер Платформи ми були раді взяти участь у розробці цього Глосарія в межах проекту “Жінки. Мир. Безпека: діємо разом” за підтримки уряду Великої Британії.

Глосарій стане в нагоді в розробленні нормативно-правової бази, підготовці секторальних та регіональних планів відновлення, проєктів, проведенні досліджень, формуванні аналітичних матеріалів і комунікаційних повідомлень.

Ті, хто поділяє принципи гендерної рівності та вірить, що відновлення – це про кожна і про кожного, мають об’єднувати зусилля. Вірю, що система поняттєвих орієнтирів, запропонована Глосарієм, допоможе в цьому.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Катерина Левченко,

Урядова уповноважена з питань
гендерної політики

Відновлення України внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації – це не лише фізична реконструкція інфраструктури, а й глибока трансформація суспільства, спрямована на забезпечення рівності, інклюзії та дотримання прав людини, зобов'язань, які Україна взяла на себе, як частина європейської спільноти. І цей досвід – унікальний.

У цьому контексті важливо враховувати гендерні аспекти, адже війна по-різному впливає на жінок, чоловіків, дівчат і хлопців. Тож одна із цілей відновлення – усунути гендерні бар'єри, які спричинені війною чи існували ще до її початку, та змінити гендерні норми, що перешкоджають повноцінному внеску різних груп жінок і чоловіків у процеси відновлення.

Ми усвідомлюємо, що якість відновлення визначає не лише кількість збудованих квадратних метрів, а передусім – здатність держави відновити довіру, рівність і безпеку. Тому воно має бути гендерно чутливим, інклюзивним і трансформативним. Це не “додаток”, не “соціальний розділ”, а умова сталості і справедливості. Гендерна рівність має стати наскрізним складником усіх процесів відновлення.

Попри агресивну війну РФ проти України, що триває, ми продовжуємо рух, закладений Міжнародною конференцією з відновлення в Лугано (2022 р.), коли гендерна рівність та інклюзія були визнані серед основних принципів відновлення України. Для забезпечення їхнього впровадження в життя були створені й діють Платформа забезпечення гендерного мейнстрімінгу та інклюзії у відновленні та її Консультативна панель громадянського суспільства (2023 р.), а також Міжнародний Альянс з гендерно відповідального відновлення (2024 р.), створений за ініціативи Урядів України та Німеччини за підтримки ООН Жінки. Ці структури органічно взаємодіють на національному та міжнародному рівні та об'єднані загальною метою – забезпечити скоординовану та узгоджену співпрацю задля забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків та сформувати спільне бачення

цього процесу. Це завдання так само зумовило необхідність розробки уніфікованого словника у сфері гендерно відповідального та інклюзивного відновлення. Для цього була створена і працювала робоча група громадських організацій та Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики.

Мета підготовки Глосарія полягає в уніфікації гендерних понять і термінів, які пов'язані з процесом відновлення і вживаються в різноманітних контекстах та сферах, однак не завжди мають усталене тлумачення. Вивірена мова дає можливість уникати подвійного трактування і сприяє тому, що поняття і терміни однаково застосовують усі учасники відновлення.

Запропонований словник – для практиків. Під час роботи над документом розробники спирались на принципи простоти та логічності, враховували положення міжнародного права та законодавства України, напрацювання міжнародних організацій та наукових установ, чинні словники та довідники. Не можу не зауважити важливості Глосарія і тезауруса Європейського інституту гендерної рівності як основи нашої роботи.

Що для нас безбар'єрна мова? Звернімося до Довідника безбар'єрності: “Це мова, у якій відсутні слова, фрази, що демонструють упереджене, стереотипне або дискримінаційне ставлення до певних людей чи груп. Це мова, яка не відчужує людей – навмисно або ненавмисно. Це мова, принцип якої можна сформулювати однією фразою: поважати гідність іншої людини”.

А гендерно чутлива мова? “Мова, спрямована на відображення принципу гендерної інклюзії, зокрема через використання фемінітивів, позбавлена андроцентризму, сексизму, будь-яких інших дискримінаційних щодо статі та гендеру проявів”. Саме повага до кожної й кожного – засада забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.

Робота, за яку взялася Асоціація жінок-юристок України “ЮрФем” разом з Українським Жіночим Фондом та партнерськими організаціями, є важливою і непростою. Укладання словників – це постійний процес; словник є живим організмом, який постійно вдосконалюється. Без уніфікованих визначень, понять політика реалізується з певними складнощами. Найбільш показовим у цьому плані є поняття гендер, яке довго не мало уніфікованого визначення в національному правовому полі (до ратифікації Конвенції Ради Європи із запобігання насильства стосовно жінок та домашнього насильства та боротьбу із цими явищами), що призвело до численних маніпуляцій цим терміном.

Глосарій гендерно чутливого відновлення – це інструмент формування спільної мови, яка має стати інструментом у забезпеченні рівних прав і можливостей різних груп жінок і чоловіків, дівчат і хлопчиків, у створенні справедливого демократичного суспільства. Це ще один наш спільний крок у відновленні за принципом “краще, ніж було”, у якому є місце для кожного голосу.

Маю надію, що цей Глосарій стане практичним орієнтиром для всіх, хто залучений у процеси відновлення на всіх рівнях: від територіальної громади до центральних органів виконавчої влади, міжнародних та громадських організацій, бізнесу та партнерів із розвитку.

Катерина Шуневич,

керівниця Аналітичного центру
ЮрФем, Асоціація жінок-юристок
України “ЮрФем”

Процеси відновлення, реконструкції та модернізації України не є відокремленими від тих процесів та контекстів, у яких перебуває Україна тривалий час. Наслідки повномасштабного вторгнення РФ на територію України, зокрема масштаб руйнувань інфраструктури, зміна структури та складу людського капіталу, стали причиною для розмов та дій на національному та міжнародному рівнях щодо залучення інвестицій задля відновлення держави.

Не менш визначальним чинником у процесах планування та здійснення відновлення є підготовка України до набуття членства в ЄС, а отже – щоденні інституційні зміни, що активно тривають щонайменше з 2014 року. Водночас право ЄС є своєрідним орієнтиром/рамкою у процесах набуття Україною членства в ЄС. Як наслідок, поступ в енергетиці, сільському господарстві, транспорті, критичній сировині, ІТ та інших галузях не є можливим у довгостроковій перспективі без урахування стандартів ЄС захисту прав людини.

Відтак принцип рівноправності жінок та чоловіків, закріплений у ст. 23 Хартії ЄС основоположних прав, має бути забезпечений у всіх сферах, зокрема у сфері зайнятості, роботи та оплати праці, а отже, – є наскрізним у процесах відновлення незалежно від сфери реформування та залучення інвестицій. Сьогодні для України це вдосконалення системи реагування та випадки ГЗН, у тому числі домагань на робочому місці, оновлення законодавства у сфері праці, зокрема для подолання гендерних розривів оплати праці, забезпечення доступу до професії, створення додаткових гарантій для працівників/ць із сімейними обов'язками, відбудова міст для жінок і дітей через створення можливостей для полегшення щоденної доглядової праці.

Задля цього узгодження поняттєвого апарату у сфері забезпечення політики гендерної рівності може стати інструментом для координації зусиль у різних сферах, сприятиме міжсекторальному діалогу та обміну кращими практиками з метою впровадження кращих стандартів гендерної рівності та інклюзії на всіх етапах відновлення України.

ПРО ГЛОСАРІЙ ТА АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Глосарій підготовлено з метою уніфікації термінів, що використовують у контексті гендерно чутливого відновлення в Україні. Документ є результатом спільної роботи експертної команди, яка об'єднала представників/ць аналітичних центрів, громадянського суспільства та консультативних органів.

УПОРЯДНИЦІ:

Катерина Шуневич, докторка філософії в галузі права, керівниця Аналітичного центру Асоціації жінок-юристок України “ЮрФем”

Катерина Пилипенко, помічниця юристки Аналітичного центру Асоціації жінок-юристок України “ЮрФем”

Дар'я Росохата, юристка-аналітикиня Аналітичного центру Асоціації жінок-юристок України “ЮрФем”

Марія Грицишин, помічниця юристки Аналітичного центру Асоціації жінок-юристок України “ЮрФем”

Ярина Буцак, юристка-аналітикиня Аналітичного центру Асоціації жінок-юристок України “ЮрФем”

РЕЦЕНЗУВАННЯ:

Лариса Компанцева, завідувачка кафедри стратегічних комунікацій та прикладної лінгвістики Центру стратегічних комунікацій Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій Національної академії Служби безпеки України, докторка філологічних наук, професорка, заслужена працівниця освіти

Микола Легенький, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Державного університету “Київський авіаційний інститут”, заступник голови науково-методичної ради ГО “Ла Страда-Україна”

Схвалено до друку рішенням Науково-методичної ради ГО “Ла Страда-Україна”
(Протокол №14 від 22.08.2025).

Глосарій напрацьовано з урахуванням пропозицій Національної комісії зі стандартів державної мови.

Загальна редакція:

Катерина Левченко, Урядова уповноважена з питань гендерної політики

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

А

Альянс з гендерно відповідального та інклюзивного відновлення в Україні
/ англ. Gender Alliance for Ukraine

– міжсекторальна ініціатива, створена за підтримки уряду України, уряду Німеччини та структури ООН Жінки з метою просування принципів гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у процесі відновлення України. Оголошений під час Міжнародної конференції з питань відновлення України (Berlin Ukraine Recovery Conference, 2024), Альянс об'єднує 99 учасників – представників урядів, міжнародних організацій, фінансових установ, бізнесу та громадянського суспільства.

Члени Альянсу беруть на себе зобов'язання інтегрувати гендерні підходи в планування та фінансування відновлення (використання гендерних маркерів ОЕСР, гендерно орієнтоване бюджетування, прозорий моніторинг ресурсів); забезпечувати участь жінок в ухваленні рішень, зокрема в діяльності Міжвідомчої координаційної платформи донорів для України; забезпечувати реалізацію прав і потреб жінок та дівчат у межах Українського плану відновлення та оперативної оцінки збитків і потреб (RDNA).

Згадано: [Gender Alliance for Ukraine – UN Women Ukraine](#).

Аудит безпеки / англ. Safety audit

– це систематичний, об'єктивний і партисипативний аналіз рівня безпеки визначеної території або інституції, що полягає у виявленні ризиків, небезпек, вразливих груп та прогалин у системі захисту, зокрема щодо проявів гендерно зумовленого насильства, сексуального насильства та інших форм загроз у публічному просторі.

Метою аудиту безпеки є виявлення факторів, що перешкоджають

безпечному та комфортному пересуванню громадян (зокрема жінок і дівчат, маломобільних осіб, дітей, осіб похилого віку тощо); оцінка стану інфраструктури (освітлення, доступність громадського транспорту, наявність укриттів, зручність маршрутів тощо); розробка рекомендацій для органів місцевого самоврядування щодо удосконалення громадського простору з урахуванням принципів гендерної рівності, безбар'єрності та інклюзивності; активізація участі мешканців і мешканок громади у процесі планування змін, підвищення довіри, безпеки та місцевого добробуту.

Згадано: Національний план дій з виконання Резолюції РБ ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” (завдання 15 і 19), Методичний посібник “Створення безпечного громадського простору: аудити безпеки та рекомендації” (HealthRight International Ukraine, 2023).

Б

Безбар'єрність / англ. Accessibility

– загальний підхід до формування та реалізації державної політики, спрямований на забезпечення безперешкодного доступу всіх соціальних груп, зокрема осіб з інвалідністю, до різних сфер життя – освіти, праці, охорони здоров'я, інфраструктури, правосуддя, участі в суспільному житті тощо. Безбар'єрність охоплює фізичну, інформаційну, цифрову, економічну, соціальну та комунікаційну доступність. Цей підхід передбачає системне усунення перешкод, а також урахує принципи інклюзії як умови активної участі кожної людини в суспільно-економічному, політичному й культурному житті.

Такий підхід ґрунтований на принципах інклюзії, рівності та участі й передбачає активну роль кожної людини в суспільстві. Інші терміни, пов'язані з безбар'єрністю, визначені у Словнику з безбар'єрності.

Згадано: Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору до 2030 року, Порядок моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг, Словник з безбар'єрності.

В

Відновлення України / англ. Recovery of Ukraine

– довготривалий і комплексний процес, який не обмежується лише відбудовою зруйнованих об'єктів інфраструктури, а також передбачає системне оновлення суспільства, що підвищує його спроможність консолідуватися, протистояти зовнішнім загрозам, пристосовуватися до нових умов, розробляти нові сенси, і, найважливіше, створювати умови для вільного й гідного життя людей. Відновлення є критично важливим для забезпечення довгострокової стабільності, економічного зростання та соціального благополуччя. Відновлення України має п'ять основних аспектів:

1. Відбудова інфраструктури: відбудова житла, ремонт та реконструкція критичної інфраструктури, відновлення шкіл, лікарень та інших соціальних закладів.
2. Економічне відновлення: підтримка малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій, відновлення промисловості та сільського господарства.
3. Соціальне відновлення: психологічна підтримка населення, реінтеграція внутрішньо переміщених осіб (ВПО), зміцнення соціальної згуртованості.
4. Інституційне відновлення: відновлення державних інституцій, реформи в системі правосуддя, боротьба з корупцією та зміцнення верховенства права, підсилення місцевого самоврядування, євроінтеграція.
5. Екологічне відновлення: розмінування територій, відновлення природного середовища.

Згадано: [Plan for the Implementation Ukraine Facility, 10 кроків гендерно інклюзивного відновлення.](#)

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?:**

Аналітичний матеріал від Cedos “Гендерно чутливе відновлення і розвиток на місцевому рівні: 20 рекомендацій”

Г

Гендер / англ. Gender

– соціально закріплені ролі, поведінка, діяльність і характерні ознаки, які певне суспільство вважає належними для жінок та чоловіків.

Розуміння гендеру як багатовимірного і змінного поняття є основним критерієм для забезпечення рівності, недискримінації та інклюзивного підходу в усіх сферах суспільного життя.

Згадано: [Strategy on Gender Equality and Workplace Culture for the International Criminal Court](#); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності, Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами.

Гендерна асиметрія мови / англ. Gender Asymmetry in language

– нерівномірність, непропорційність відображення в мові особливостей жінок і чоловіків. Гендерна асиметрія мови виявляється насамперед в асиметрії визначення чоловічого та жіночого роду. Більшість слів, які позначають жінку і чоловіка водночас (родові іменники і займенники), вживають у чоловічому роді, що робить жінок “непомітними”, оскільки викликають в уяві переважно чоловічі образи.

Згадано: [Наказ Міністерства оборони України від 13 квітня 2024 року № 236 “Про затвердження Методичних рекомендацій з використання гендерно чутливої мови в системі Міністерства оборони України”](#).

Гендерна дискримінація / англ. Gender discrimination

– будь-яке розрізнення, виключення чи обмеження, здійснене за ознакою статі, що спричиняє погіршення або зведення нанівець можливостей жінок

користуватися чи здійснювати права людини та основні свободи в політичній, економічній, соціальній, культурній, громадянській чи будь-якій іншій галузі, незалежно від сімейного статусу жінок та на основі рівності чоловіків і жінок.

Згадано: [UN Women Training Centre](#); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

Гендерна ідентичність / англ. Gender identity

– внутрішнє, глибоко особисте відчуття кожної людини про те, ким вона є: чоловіком, жінкою, обома, жодним із них або іншим гендером. Таке відчуття може збігатися або не збігатися з біологічною статтю, яка визначена під час народження. Гендерна ідентичність є важливою частиною особистості, її визнання та повага до гендерної ідентичності мають істотне значення для добробуту та прав людини.

Згадано: [European Commission \(2012\). Trans and Intersex People: Discrimination on the Grounds of Sex, Gender Identity and Gender Expression. European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality](#); [Council of Europe \(2015\). Case law of the European Court of Human Rights relating to discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity.](#)

Гендерна політика / англ. Gender policy

– система цілеспрямованої діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, а також громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, спрямована на забезпечення рівних прав та можливостей гендерних груп у всіх сферах суспільного життя.

Гендерна політика передбачає реалізацію комплексу принципів і заходів, зокрема:

1. утвердження гендерної рівності як базової цінності;
2. недопущення дискримінації за ознакою статі;

3. застосування позитивних дій (affirmative actions) для досягнення фактичної рівності;
4. запобігання та протидія гендерно зумовленому насильству, що охоплює всі форми насильства стосовно жінок;
5. забезпечення рівної участі жінок і чоловіків в ухваленні суспільно важливих рішень;
6. створення умов для поєднання професійних і сімейних обов'язків;
7. підтримка сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства;
8. виховання культури гендерної рівності, розвиток просвітницької діяльності у цій сфері;
9. захист суспільства від дискримінаційної інформації за ознакою статі.

Згадано: Звіт ЮНІСЕФ “Gender-Responsive and Age-Sensitive Social Protection: Promoting inclusive and sustainable social protection for adolescents and youth with a focus on Latin America and the Caribbean”.

Гендерна рівність / англ. Gender Equality

– рівність прав, свобод, обов'язків та можливостей гендерних груп у всіх сферах суспільного життя, що передбачає відсутність дискримінації за ознакою статі, забезпечення рівного доступу до ресурсів, участі в ухваленні рішень, а також урахування інтересів, потреб і пріоритетів обох статей із визнанням їх різноманітності. Гендерну рівність визнають як засадниче право людини та необхідну умову сталого розвитку, орієнтованого на людину.

У Законі України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків” термін гендерна рівність ужито в значенні рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дає змогу особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Згадано: European Commission, UN Women, OSAGI Gender Mainstreaming - Concepts and definitions, Закон України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”.

Гендерна статистика / англ. Gender statistics

– статистична інформація, яка належно відображає відмінності та нерівності у становищі жінок і чоловіків у всіх сферах життя (економіка, охорона здоров'я, освіта, політична участь тощо) та дає змогу виявити наявні гендерні розриви.

Збір і використання гендерної статистики має на меті підтримку формування, реалізації та моніторингу політик гендерної рівності, зокрема через аналіз гендерних аспектів і забезпечення ухвалення рішень на основі даних. Гендерна статистика є важливим інструментом для побудови гендерного профілю громади, регіону чи країни та сприяє оцінці впливу політик на жінок і чоловіків.

Згадано: [European Institute for Gender Equality, The United Nations Economic Commission for Europe, Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності, Гендерна статистика – Держстат.](#)

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?:**

Посібник для розробників статистики “Гендерно чутливі дані: збирання, аналіз, моніторинг і поширення в Україні” (підготовлений в межах проєкту ООН Жінки “Гендерна рівність у центрі реформ, миру та безпеки”)

Гендерні аспекти / англ. Gender Aspects

– специфічні соціальні, культурні, економічні, політичні та інші характеристики умов життя та потреб жінок і чоловіків.

Згадано: [Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі”.](#)

Гендерні індикатори / англ. Gender indicators

– вимірювані показники, що відображають гендерні аспекти соціальних процесів, нерівностей або прогресу в досягненні гендерної рівності, та є основним інструментом для моніторингу впливу політик на різні гендерні групи.

Гендерні індикатори дають змогу виявити як прогрес, так і загрози в досягненні рівності, а також допомагають адаптувати інтервенції відповідно до потреб різних гендерних груп.

Згадано: [European Institute for Gender Equality – Gender Statistics Database](#).

Гендерні квоти / англ. Gender quotas

– тимчасові спеціальні заходи, спрямовані на прискорене досягнення фактичної рівності між жінками і чоловіками в політичному, економічному, соціальному та культурному житті. Вони встановлюють мінімальний відсоток участі жінок або чоловіків у певних сферах, де спостерігають недостатнє представництво однієї зі статей, наприклад, у виборних органах влади чи керівних посадах.

Такі заходи не вважають дискримінацією, вони є необхідною відповіддю на структурну нерівність та історичну нерівномірність можливостей. Гендерні квоти мають тимчасовий характер і діють доти, доки не буде досягнуто сталого рівня представництва, після чого можуть бути скасовані. Вони можуть передбачати законодавче закріплення мінімального представництва, спеціальні механізми підтримки кандидаток / кандидатів або переваги під час конкурсного відбору.

Згадано: [General recommendation No 40. on the equal and inclusive representation of women in decision-making systems – United Nations](#), Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

Гендерні стереотипи / англ. Gender stereotypes

– стійкі уявлення, що приписують жінкам і чоловікам певні риси, ролі, поведінку та обов'язки, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей. Такі уявлення підтримують гендерну нерівність і обмежують свободу вибору та самореалізації особистості, сприяють проявам дискримінації та сексизму в суспільстві.

Згадано: [Recommendation CM/Rec\(2019\)1 of the Committee of Ministers to member States on preventing and combating sexism \(Council of Europe\)](#).

Гендерний аналіз / англ. Gender analysis

– вивчення відмінностей між жінками та чоловіками в умовах, потребах, рівнях участі, доступу до ресурсів та управління ними, повноваженнях в ухваленні рішень тощо, зумовлених усталеними в суспільстві гендерними ролями (нормами, очікуваними моделями поведінки, діяльністю, характерними рисами, які вважають притаманними чоловікам/жінкам).

Згадано: [European Institute for Gender Equality, The Global Gender Statistics Programme \(UN Statistical Commission\), WomenCount database](#), Інструкція щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів: наказ Міністерства соціальної політики України від 7 лютого 2020 р. №86.

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?:**

Інформаційна довідка “Гендерний аналіз”,
розроблена Проектом “ЄС за гендерну рівність:
Служба допомоги реформам”

Гендерний аудит / англ. Gender Audit

– оцінювання стану забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на підприємствах, в установах, організаціях, виявлення поточних проблем, визначення шляхів скорочення гендерної нерівності, аналіз змін у цій сфері, що відбулися на підприємстві, в установі, організації (порівняно з результатами попереднього аудиту), а також підвищення обізнаності працівників щодо застосування комплексного гендерного підходу в їхній діяльності.

Гендерний аудит дасть змогу проаналізувати, як принципи забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків враховуються у кадровій політиці та діяльності підприємства, установи, організації (в тому числі через можливе включення гендерного складника до стратегічних, програмних, проєктних, фінансових документів, планів та документів поточної діяльності підприємства, установи, організації), а також визначити механізми: підвищення ефективності управління людськими ресурсами та розвитку потенціалу жінок і чоловіків з урахуванням їхніх ціннісних орієнтирів; забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків у працевлаштуванні, професійному навчанні, зокрема перепідготовці, підвищенні кваліфікації та розвитку кар'єри; забезпечення рівної плати за працю рівної цінності, тобто працю, що потребує однакової кваліфікації, таку саму або схожу роботу в еквівалентних умовах, або працю, що є різною за змістом, але рівноцінною за об'єктивними критеріями (кваліфікацією, інтенсивністю, відповідальністю, умовами праці); створення умов праці, які дозволяли б жінкам і чоловікам проводити трудову діяльність на рівній основі, зокрема забезпечення можливостей поєднання трудової діяльності із сімейними обов'язками; створення безпечних для життя і здоров'я жінок і чоловіків умов праці; унеможливлення та захисту від дискримінації, випадків сексуальних домагань, сексизму, мобінгу та інших проявів насильства за ознакою статі на робочому місці та формування нетерпимого ставлення до домашнього насильства; врахування практичних потреб різних груп жінок і чоловіків, які є отримувачами товарів / послуг, що надають підприємство, установа, організація; справедливого розподілу фінансових ресурсів; подолання гендерних стереотипів; підвищення обізнаності / удосконалення знань працівників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та застосування гендерних підходів в їхній діяльності.

Згадано: [Наказ Міністерства соціальної політики України № 448 від 9 серпня 2021 року “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення гендерного аудиту підприємствами, установами та організаціями”](#).

Гендерний мейнстрімінг / англ. Gender Mainstreaming

– стратегія досягнення гендерної рівності, що полягає в системному врахуванні інтересів і потреб різних гендерних груп під час розробки, впровадження, моніторингу та оцінки політик, програм, проєктів і законодавства в усіх сферах та на всіх рівнях управління. Такий підхід забезпечує рівну участь різних гендерних груп у процесі ухвалення рішень і спрямований на усунення гендерної нерівності через включення гендерного складника в усі етапи формування державної політики та соціального розвитку.

Згадано: Наказ Міністерства соціальної політики “Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів” № 86 від 07.02.2020, GENDER MAINSTREAMING: AN OVERVIEW, ECOSOC agreed conclusions 1997/2, Гендерний мейнстрімінг.

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?**

Аналітичний матеріал “Політика
гендерного мейнстрімінгу: досвід Швеції”

Посібник з надання високоякісних
муніципальних послуг із
врахуванням гендерного аспекту

Гендерний профіль громади / англ. Gender Profile of the Community

– інформаційно-аналітичний документ, який дає змогу виявити відмінності в рівнях участі жінок і чоловіків, реалізації їхніх прав та можливостей у тій чи тій сфері життя суспільства, їхнього доступу до ресурсів. Цей документ є базою для розробки та реалізації гендерно чутливих програм розвитку та формування бюджетних програм.

Гендерний профіль можуть розробляти на рівні держави, окремих секторів, організацій, закладів або територіальних громад.

Згадано: Наказ Міністерства соціальної політики України № 359 від 28.10.2022 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування гендерного профілю територіальної громади”.

Гендерний розрив / англ. Gender gap

– відмінності рівнів участі жінок і чоловіків у реалізації їхніх прав та можливостей у тій чи тій сфері життєдіяльності суспільства, їх доступу до ресурсів.

Існують різні форми гендерних розривів, зокрема, гендерний розрив в оплаті праці (gender pay gap); гендерний розрив в охороні здоров'я (gender health gap).

Згадано: Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності, наказ Міністерства соціальної політики України № 359 від 27 грудня 2022 року “Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад”.

Гендерно збалансоване представлення / англ. Gender-balanced representation

– досягнення / стан збалансованого представлення жінок і чоловіків у різних політичних, економічних, соціальних та інших процесах, що полягає в участі кожної статі не менше певного порогу.

Такий підхід передбачає досягнення не менше ніж 40% представлення кожної статі як мінімального порогу та прагнення до рівної участі з метою врахування потреб, інтересів та досвіду жінок і чоловіків, а також усунення структурних перешкод для їхнього рівного впливу на процеси управління та розвитку суспільства.

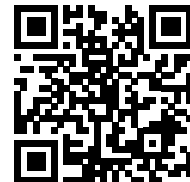
Гендерний паритет у представленні / англ. Gender parity in representation – це концепція, яка полягає в рівній кількісній представленості жінок і чоловіків (50/50) у процесах ухвалення рішень, публічному управлінні, політичному, економічному та соціальному житті.

Гендерний паритет у представництві є цільовим орієнтиром у межах ширшої концепції гендерно збалансованого представництва, який використовують як еталон для досягнення рівності.

Згадано: [Resolution 1348 \(2003\) on gender-balanced representation in the PACE, REPORT on women in political decision-making – quality and equality.](#)

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?**

Аналітичний матеріал “На 18,6% менше. Що
таке гендерний розрив в оплаті праці?”

Аналітичний матеріал “До-Реформа Виборчого
кодексу: на крок ближче до гендерно
збалансованого представництва?”

Гендерно зумовлене насильство (ГЗН) / англ. Gender-based violence (GBV)

*У деяких випадках зустрічається вживання терміну “гендерно обумовлене насильство” (ГОН).

– фізичне, сексуальне, психологічне або економічне насильство, яке вчиняють через стать або гендерну ідентичність особи.

Згадано: [Council of Europe – Istanbul Convention, UN Declaration on the Elimination of Violence against Women \(1993\).](#)

Гендерно нейтральна бюджетна програма / англ. Gender-neutral budget policy/program

– бюджетна програма, яка за результатами гендерного аналізу визнана такою, що потребує вжиття додаткових заходів (досліджень) для врахування

гендерного аспекту. Бюджетна програма належить до гендерно чутливої або гендерно нейтральної суто за результатами гендерного аналізу.

Згадано: [Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі”](#).

Гендерно нейтральний підхід / англ. Gender neutral approach

– політика неврахування відмінностей у становищі різних груп жінок і чоловіків, їхніх статусах, потребах, пріоритетах. Такий підхід передбачає, що державна політика і відповідні державні / регіональні програми однаковою мірою впливають на всі групи населення.

Мова, комунікації та послуги можуть бути гендерно нейтральними, тобто сформульованими або наданими без акценту на статеву чи гендерну приналежність, з метою забезпечення рівного ставлення до всіх.

Згадано: [Інструкція щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів: наказ Міністерства соціальної політики України від 7 лютого 2020 р. №86](#).

Гендерно орієнтоване врядування / англ. Gender-Responsive governance

– процес ухвалення і реалізації рішень на всіх рівнях управління, що охоплює заходи, ставлення та практики різних зацікавлених сторін із метою забезпечення гендерної рівності та соціальної справедливості. Гендерно орієнтоване врядування є невід’ємним складником належного врядування і враховує потреби та пріоритети жінок і чоловіків, а також підгруп у межах цих категорій під час формування політики, плануванні, розподілі бюджету та наданні послуг.

Згадано: [United Nations Development Programme, OSCE Gender-responsive Governance Toolkit](#).

Гендерно орієнтоване бюджетування / англ. Gender-Oriented budgeting

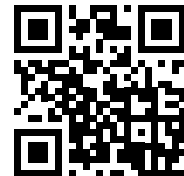
– це врахування потреб жінок і чоловіків із різних соціальних груп під час управління державними та місцевими фінансами та на всіх етапах бюджетного процесу з метою підвищення економічної ефективності та результативності видатків бюджету, що враховують потреби всіх груп, а також скорочення гендерних розривів.

Цей підхід активно впроваджується як на національному, так і на місцевому рівнях, і є ключовим інструментом для реалізації політик гендерної рівності, зокрема місцеві програми розвитку. Його застосування зумовлює необхідність використання гендерної статистики, аналізу гендерного впливу бюджетних рішень та прозорість у звітності щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.

Згадано: [UN Women](#), [European Institute for Gender Equality](#), [Organisation for Economic Co-operation and Development \(OECD\)](#), [The Parliamentary Assembly's Resolution 2589 on Women in the economy: employment, entrepreneurship and gender-responsive budgeting \(COE, 2025\)](#), [Бюджетний кодекс України](#), [Бібліотека з ресурсами про гендерне бюджетування](#), [Цифровий календар бюджетного процесу з урахуванням гендерного підходу \(2025\)](#).

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?**

Навчальний посібник “Застосування
гендерно орієнтованого підходу в
бюджетному процесі” (розроблений в межах
Проекту “Гендерне бюджетування в Україні”)

Гендерно орієнтовані підходи в бюджетному процесі / англ. Gender-sensitive approaches to budgeting

– урахування гендерних аспектів на всіх стадіях бюджетного процесу та висвітлення у відповідних бюджетних документах спрямованості на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (гендерної рівності).

Згадано: Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі”.

Гендерно правова експертиза / англ. Gender Impact Assessment (Gender Legal Expertise)

– аналіз чинного законодавства, проектів нормативно-правових актів, результатом якого є надання висновку щодо відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Згадано: Закон України “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, Gender Impact Assessment – EIGE.

Гендерно трансформаційний підхід / англ. Gender Transformative approach

– підхід, спрямований на викорінення глибинних причин гендерної нерівності та досягнення сталих системних змін через перегляд і зміну структур, які її відтворюють. Такий підхід передбачає не лише врахування гендерних відмінностей, але й активну трансформацію: законів і політик, що закріплюють нерівність; систем і послуг, які не враховують потреб усіх груп; розподілу ресурсів, що створює дисбаланс у можливостях; соціальних норм, переконань і стереотипів, які формують нерівність; поведінкових моделей, які відтворюють дискримінаційні практики.

Згадано: UNICEF: Gender equality course on AGORA platform; UNICEF LAC: Gender-responsive and age-sensitive social protection, Gender Transformative Approaches – Concept Note.

Гендерно чутлива інфраструктура / англ. Gender-sensitive infrastructure

– це інфраструктура (зокрема соціальна, адміністративна, транспортна, цифрова тощо), яка розробляється, планується та функціонує з урахуванням

різних потреб та досвіду усіх груп населення. Вона є доступною, безпечною та інклюзивною для осіб різної гендерної ідентичності, статі, віку, стану здоров'я, раси, етнічного походження, релігійних переконань, сексуальної орієнтації, соціально-економічного становища та інших характеристик.

Метою такої інфраструктури є забезпечення рівного доступу до послуг та простору, уникнення дискримінації, створення комфортних умов користування для всіх груп населення, зокрема найбільш вразливих.

Згадано: *Посібник з надання високоякісних муніципальних послуг із врахуванням гендерного аспекту “Гендерно чутлива громада” (2022) – Аналітичний центр ЮрФем, Порадник щодо застосування гендерно орієнтованого підходу в окремих галузях (2020).*

Гендерно чутлива мова / англ. Gender-Sensitive language

– мова, спрямована на відображення принципу гендерної інклюзії, зокрема через використання фемінітивів, позбавленої андроцентризму, сексизму, будь-яких інших дискримінаційних щодо статі та гендеру проявів.

Згадано: *Наказ Міністерства соціальної політики “Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів” № 86 від 07.02.2020, наказ Міністерства оборони України № 236 від 13.04.2024 “Про затвердження Методичних рекомендацій з використання гендерно чутливої мови в системі Міністерства оборони України”, Інформаційна пам'ятка щодо гендерно чутливого толерантного спілкування в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій, рекомендації з використання гендерно чутливої мови, Гендерно чутлива мова в комунікативній діяльності безпекових та державних інституцій: навчальний посібник (О.А. Дунебабіна, 2025).*

Гендерно чутливе відновлення / англ. Gender-Sensitive Recovery

– це процес планування, реалізації та оцінки заходів із відбудови держави, людського капіталу, економіки, інфраструктури, соціальної сфери та інституцій після конфліктів або криз, який враховує різні потреби, досвід і вразливості гендерних груп. Це справедливий підхід, спрямований на

усунення нерівностей, запобігання дискримінації та забезпечення рівного доступу до ресурсів і рішень у процесах відновлення. Гендерно чутливе відновлення ґрунтується на принципах гендерної рівності, недискримінації, інклюзивності, безбар'єрності та справедливого доступу до публічних послуг. Гендерно чутливе відновлення включає гендерний аналіз, участь жінок у процесі ухвалення рішень, використання гендерної статистики, інклюзивне планування бюджетів і створення сервісів, чутливих до потреб усіх соціальних груп.

Згадано: [Plan for the Implementation Ukraine Facility, 10 кроків гендерно інклюзивного відновлення.](#)

Цікавить, як це
застосовується на практиці?

Аналітичний матеріал від Cedos “Гендерно чутливе відновлення і розвиток на місцевому рівні: 20 рекомендацій”

Гендерно чутливе оцінювання / англ. Gender-Responsive Evaluation

– визначення впливу, результативності та довгострокових наслідків реалізації програм розвитку для різних груп жінок і чоловіків. Результати оцінювання дають змогу з'ясувати, чи мають реалізовані заходи, визначені програмами розвитку, запланований вплив на різні групи дівчат і хлопців, жінок і чоловіків та чи використовуватимуться для розроблення програм розвитку, що реалізовуватимуться в межах територіальної громади в подальшому.

Гендерно чутливий підхід / англ. Gender-Sensitive approach

– урахування специфічних соціальних, культурних, економічних, політичних та інших характеристик умов життя та потреб гендерних груп. Такий підхід може бути застосований у формуванні політик, програм, послуг, забезпечуючи рівний доступ і справедливе ставлення до всіх, з метою усунення в суспільстві гендерних розривів, соціокультурних відмінностей, дискримінаційних практик і нерівного розподілу ресурсів і можливостей.

Згадано: Наказ Міністерства соціальної політики “Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів” № 86 від 07.02.2020.

Гендерно чутливі комунікації / англ. Gender-sensitive communication

– це форма інформаційної взаємодії, яка враховує гендерні відмінності, потреби, досвід і вразливості різних соціальних груп жінок, чоловіків, осіб з небінарною ідентичністю, а також спрямована на забезпечення недискримінаційного, поважного та інклюзивного висвітлення інформації у всіх формах комунікації. Такий підхід передбачає використання мови, вільної від стереотипів і сексизму; висвітлення ролей, досвіду й потреб жінок і чоловіків без упереджень; відображення гендерного балансу у візуальних матеріалах; акцент на рівність, інклюзію та повагу до людської гідності.

Гендерно чутливі комунікації сприяють подоланню гендерних стереотипів, зменшенню дискримінації у медіа, публічному просторі, цифровому середовищі, а також є важливим інструментом реалізації політики гендерної рівності.

Згадано: 10 принципів гендерно чутливої комунікації для розвитку – ПРООН Україна, Gender-sensitive communication – EIGE.

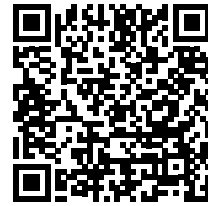
Гендерно чутливі публічні послуги / англ. Gender-sensitive public services

– це послуги, які забезпечують рівний доступ для всіх осіб, незалежно від їхньої гендерної ідентичності, статі, віку, стану здоров'я, етнічної належності, сексуальної орієнтації та інших характеристик, і спрямовані на задоволення їхніх специфічних потреб. Під час надання таких послуг враховують права, інтереси та обставини життя як жінок, так і чоловіків, а також дітей, що сприяє справедливості та інклюзивності в суспільстві.

Згадано: Посібник з надання поліцією гендерно чутливих послуг, Service guideline on gender sensitivity and safety.

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?**

Посібник з надання високоякісних
муніципальних послуг із врахуванням
гендерного аспекту

Гендерно чутливі показники / англ. Gender-Sensitive Indicators

– відображають зміни у становищі, соціальних ролях жінок і чоловіків, що відбуваються із часом, та показують, як знижується рівень нерівності жінок і чоловіків у різних сферах життєдіяльності суспільства. Рекомендовано використовувати різні типи гендерно чутливих показників, зокрема: показники вимірювання діяльності – дають змогу оцінити стан реалізації заходів та дії, спрямовані на досягнення результатів; показники продукту (отриманого результату) – дають змогу оцінити результати проведених заходів; показники якості (отриманого довгострокового результату) – дають змогу оцінити довгостроковий вплив реалізації програми розвитку на життя територіальної громади.

Згадано: [Наказ Міністерства соціальної політики України № 359 від 27 грудня 2022 року “Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад”](#).

Д

Дихотомія публічної та приватної сфери / англ. Public/private dichotomy

– це розділення в соціумі, що виникає внаслідок гендерного суспільного порядку, а також асоціації маскулінності з публічною сферою, а фемінності – з приватною.

Згадано: [Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності](#).

Десять блоків гендерно чутливого та інклюзивного відновлення / англ. Ten blocks of gender sensitive and inclusive recovery

– програмний документ громадянського суспільства щодо втілення принципів гендерного мейнстрімінгу та інклюзії у відновленні України. Документ став результатом спільної роботи експертної спільноти Консультативної панелі громадянського суспільства при Платформі забезпечення гендерного мейнстрімінгу та інклюзії у відновленні. Документ заснований на принципах “10 кроків для гендерно-інклюзивного відновлення України”, представлених на URC 2024. “Десять блоків”, представлені вже на URC 2025, стали більш глибоким та об’ємним документом. Ідея, закладена в “Десяти блоках” – принципи гендерного мейнстрімінгу та інклюзії мають стати “будівельними блоками” в усіх програмах і сферах відновлення. Кожен “блок” розкриває структурну проблему та її значення для відновлення, пропонує практичні інструменти для реалізації змін, рекомендації для різних стейкхолдерів, та ілюструється прикладом реального впровадження.

Згадано: **Відбудувати з жінками – краще для всіх. 10 блоків гендерно інклюзивного відновлення.**

Дискримінація / англ. Discrimination

– ситуація, коли особа чи група осіб зазнає обмежень у реалізації прав і свобод через ознаки, які були, є або можуть бути припущеними (стать, вік, інвалідність, релігія тощо), крім випадків, коли таке обмеження є правомірним, об’єктивно обґрунтованим і необхідним для досягнення легітимної мети.

Дискримінація може також проявлятися за іншими ознаками, зокрема за етнічною належністю, мовою, сексуальною орієнтацією, гендерною ідентичністю, соціальним походженням, сімейним або майновим станом, місцем проживання, станом здоров’я, переконаннями чи будь-якою іншою ознакою, що не має об’єктивного і виправданого підґрунтя для різного ставлення.

Згадано: **UN Women Training Centre; Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.**

Доглядова робота / англ. Care work

– це доглядова робота для задоволення фізичних, психологічних, емоційних потреб та потреби в розвитку іншої особи чи осіб.

Згадано: [International Labour Organization – ILO \(2007\). ABC of Women Workers' Rights and Gender Equality](#); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

Доглядове навантаження / англ. Care burden

– обсяг часу, енергії та ресурсів, що особа витрачає на виконання неоплачуваної доглядової праці – догляду за дітьми, людьми старшого віку, особами з інвалідністю або особами, які потребують медичного догляду тощо. Таке навантаження найчастіше “неофіційно” покладається на жінок і призводить до обмежень у доступі до освіти, оплачуваної праці та участі в ухваленні рішень тощо.

Згадано: [ILO – Care work and care jobs for the future of decent work \(2018\)](#).

Е**Економіка турботи** / англ. Care economy

– це частина матеріальної та соціальної людської діяльності, зосереджена на турботі про теперішню та майбутню робочу силу, а також про населення загалом, зокрема працю із забезпечення родини харчуванням, одягом та побутовими умовами.

Згадано: [Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності](#).

Економічна участь жінок у відновленні / англ. Women's economic participation in recovery

– це активне залучення жінок до процесів післявоєнного відновлення через розширення їхньої присутності в економічному житті. Це поняття охоплює не лише жіноче підприємництво, а й включає самозайнятість, перекваліфікацію, доступ до професійної освіти, підготовку до затребуваних спеціальностей на ринку праці, а також забезпечення економічної безпеки жінок. Такий підхід спрямований на усунення гендерного дисбалансу в економічній сфері та повніше використання потенціалу жінок як ресурсу для сталого відновлення країни.

Згадано: [Policy Brief: A Gender Responsive Recovery for Ukraine: Introduction – UN Women, Ukraine: Women leading the way to gender-responsive recovery – UN Women.](#)

З

Закупівлі з урахуванням гендерної перспективи / англ. Gender procurement

– це запровадження вимог дотримання принципу гендерної рівності під час здійснення державних закупівель з метою використання таких процедур як інструменту просування гендерної рівності.

Згадано: [Observatory of the European Charter for Equality of Women and Men in Local Life](#), Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

І

Індекс гендерної рівності (ІГР) / англ. Gender Equality Index (GEI)

– це комплексний аналітичний інструмент, що дає змогу вимірювати прогрес у досягненні гендерної рівності в різних сферах суспільного життя. Індекс оцінює рівень рівності між жінками та чоловіками в шести ключових сферах: робота, гроші, знання, час, вплив і здоров'я.

Індекс щорічно визначає Європейський інститут з питань гендерної рівності (EIGE) для країн-членів ЄС. Країни, які прагнуть до членства в ЄС, також адаптують цю методологію та розробляють національні індекси, як-от Сербія, Північна Македонія, Албанія та інші.

Індекс гендерної рівності є важливим інструментом для розроблення, оцінки та моніторингу державної політики, зокрема стосовно реалізації Стратегії гендерної рівності ЄС до 2025 року, Плану дій з досягнення гендерної рівності у зовнішній політиці (GAP III), а також використовується в межах міжнародної технічної допомоги ЄС країнам-кандидатам.

Згадано: [Індекс гендерної рівності в Україні – Український Жіночий Фонд, Gender Equality Index – EIGE](#).

Інтерсекційність / англ. Intersectionality

– це аналітичний інструмент для вивчення, розуміння та реагування на способи, якими стать і гендер взаємодіють з іншими характеристиками особи, такими як раса, етнічне походження, релігія, вік, інвалідність, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, соціально-економічний статус тощо. Ці взаємозв'язки формуються в межах соціальних відносин, історичного контексту та структур влади й можуть зумовлювати унікальні форми множинної або перехресної дискримінації. Інтерсекційність дає змогу виявити, як поєднання ідентичностей може впливати на вразливість людини, її досвід у суспільстві та доступ до прав і послуг.

Згадано: [Strategy on Gender Equality and Workplace Culture for the International Criminal Court](#); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

Інтерсекційний підхід / англ. Intersectional approach

у практиці означає врахування такого поєднання характеристик під час розроблення політик, програм чи наданні допомоги. Прикладом застосування інтерсекційного підходу може бути досвід сексуального насильства щодо внутрішньо переміщеної жінки, яка є особою з інвалідністю. У такому разі варто врахувати взаємовплив різних особливостей ситуації, наприклад:

1. фізичні / інформаційні бар'єри для доступу до місць надання допомоги (правоохоронних органів, притулків, лікарень тощо);
2. відсутність / втрата документів через переїзд із тимчасово окупованої території;
3. потенційна наявність специфічних психологічних потреб, пов'язаних із досвідом насильства, стигматизації, переїздом тощо;
4. потенційна відсутність економічної самостійності через неможливість працювати;
5. інше.

Згадано: [Strategy on Gender Equality and Workplace Culture for the International Criminal Court](#); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?**

Робота з постраждалими від сексуального насильства в умовах збройного конфлікту:
Посібник для фахівців із психологічної допомоги та екстреного реагування в Україні
(стор. 20-22)

К

Ключові та цільові групи / англ. Target audiences

– це групи осіб, які враховують під час розроблення, реалізації та моніторингу політик і програм, беручи до уваги потреби цих осіб, досвід, вразливість і потенціал у контексті збройного конфлікту та миробудівних процесів.

Під **ключовими групами** розуміють соціальні категорії, що об'єктивно існують у певному контексті та є помітними з точки зору вразливості або специфічного досвіду. Їхня присутність виявляється з урахуванням аналізу ситуації, ігнорування їхніх потреб може призвести до проявів дискримінації або нерівності.

Під **цільовими групами** розуміють ті категорії осіб, які органи влади, міжнародні партнери або громадянське суспільство свідомо визначають як пріоритетні для впливу та підтримки у межах конкретних політик, програм чи інтервенцій. Вибір цільових груп здійснюється з урахуванням політичних пріоритетів, ресурсів, потреб трансформації ситуації або досягнення рівності.

До ключових і цільових груп належать (але не обмежуються): внутрішньо переміщені особи; постраждалі від насильства, пов'язаного з конфліктом, зокрема сексуального; особи, які перебували в полоні або зазнали катувань; жінки і чоловіки, які мають на утриманні дітей чи інших членів сім'ї; особи, які проживають на лінії розмежування або на тимчасово окупованих територіях; ветерани/ки, військовослужбовці/иці; особи з інвалідністю та старшого віку; ЛГБТІК+ люди; волонтери/ки; особи, які постраждали від торгівлі людьми, сексуальних домагань або інших форм насильства за ознакою статі.

Згадано: [UNFPA Україна. \(2023\). Voices of Ukraine: Pilot study on conflict-related sexual violence and access to services, розпорядження Кабінету Міністрів України № 1544-р від 28.10.2020 “Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року.](#)

Комісія з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків /англ.
Commission for the Coordination of Executive Authorities' Actions on Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men

— це консультативно-дорадчий орган, утворений при Кабінеті Міністрів України, з метою узгодження дій органів виконавчої влади щодо реалізації єдиної державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя.

До складу Комісії входять представники/ці урядових органів, Верховної Ради України, Офісу Президента, Верховного Суду, Офісу Генерального прокурора, органів євроінтеграції та громадянського суспільства. Очолює Комісію Віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Робота Комісії відбувається через регулярні засідання, за результатами яких формуються рекомендації Кабінету Міністрів України, а також протокольні рішення з визначеними строками виконання. Комісія є платформою для міжвідомчої координації, розробки національних політик і здійснення моніторингу виконання зобов'язань держави в межах міжнародних ініціатив та стандартів.

Згадано: [Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2020 р. № 784 “Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”](#).

Л

Людський капітал / англ. Human capital

– знання, навички, досвід та особисті характеристики людей, що допомагають їм бути продуктивними, брати участь в економічних процесах.

Згадано: [Важливість розвитку людського капіталу у сучасному світі. Якою має бути стратегія України – Український інститут майбутнього, Людський капітал – виклики для відновлення України \(2024\) – Центр Разумкова](#).

М

Маскулінність / англ. Masculinities

– уявлення, моделі поведінки та соціальні ролі, що асоціюються з чоловіками в певному суспільстві. Вивчення маскулінності сприяє виявленню проблем, з якими стикаються чоловіки, та просуванню позитивних ролей, спрямованих на досягнення гендерної рівності.

Згадано: [United Nations \(2013\). Ending Violence against Women and Girls: Programming Essentials](#).

Н

Невідкладні проміжні репарації / англ. Urgent Interim Reparations

– це тимчасові заходи підтримки для осіб, які постраждали від серйозних порушень прав людини чи міжнародного гуманітарного права, що реалізуються до ухвалення довгострокових репараційних механізмів. Вони мають на меті забезпечити мінімальний рівень матеріальної або психологічної підтримки та визнання шкоди, якої зазнали постраждалі, та мають бути реалізовані без надмірних затримок.

Такі репарації можуть охоплювати грошові виплати, психологічну допомогу, медичну підтримку або інші види негайної допомоги для полегшення наслідків завданої шкоди.

Згадано: Закон України “Про правовий статус та соціальний захист осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов’язаного з збройною агресією проти України” № 4067-IX від 12.12.2023; Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation (UN General Assembly Resolution 60/147, 2005).

О

Оцінка гендерного впливу / англ. Gender Impact Assessment

– це процес систематичного аналізу того, як рішення, політики, програми, нормативно-правові акти або відновлювальні заходи можуть по-різному впливати на жінок і чоловіків, а також осіб, що зазнають множинної дискримінації. Така оцінка дає змогу виявити потенційні гендерні дисбаланси, ризики нерівності чи дискримінації ще на етапі планування або впровадження, з метою адаптації політик для досягнення рівних прав та можливостей для всіх.

Згадано: Закон України “Про засади державної регіональної політики”, Наказ Міністерства соціальної політики України № 359 від 27 грудня 2022 року “Про затвердження Методичних рекомендацій з реалізації гендерного підходу та підходу, що базується на дотриманні прав людини, на рівні територіальних громад”, Gender-Responsive Evaluation – EIGE.

П

Поєднання роботи, сімейного та приватного життя / англ. Reconciliation of work, family and private life

– це завдання у сфері гендерної рівності, що вимагає запровадження схем сімейних та батьківських (по догляду за дітьми) відпусток, врегулювань, що дають змогу здійснювати догляд за дітьми й літніми людьми, а також створення робочого середовища (умов праці), що сприятиме поєднанню роботи, сімейного і приватного життя жінок та чоловіків.

Згадано: [European Commission \(1998\). 100 Words for Equality: A Glossary of Terms on Equality between Women and Men](#); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

Платформа забезпечення гендерного мейнстримінгу та інклюзії у відновленні / англ. Platform for Gender Mainstreaming and Inclusion in Recovery

– дорадчий орган при Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, створений 13 вересня 2023 року за підсумками Міжнародної конференції з питань відновлення України (URC) у Лондоні.

Метою Платформи є координація дій органів виконавчої влади, представників громадянського суспільства, бізнесу, міжнародних партнерів та організацій задля інтеграції принципів гендерної рівності та інклюзії в усі етапи відновлення України. Платформа напрацьовує рішення щодо включення гендерного складника в національні, галузеві та регіональні політики відновлення.

До складу Платформи входять представники/ці міністерств, урядових установ, міжнародних і громадських організацій. Діяльність координує Віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, а також Урядова уповноважена з питань гендерної політики. Апарат Урядової Уповноваженої та Український Жіночий Фонд забезпечує Секретаріат Платформи.

Важливими елементами структури є Координаційна рада та Консультативна

панель громадянського суспільства, що посилюють вплив громадськості на формування політик та рішень. Платформа реалізує ініціативи з розробки стандартів гендерно відповідального та інклюзивного відновлення, розбудови спроможності державних службовців і впровадження гендерної рівності в регіональні плани відбудови.

Згадано: **Платформа забезпечення гендерного мейнстримінгу та інклюзії у відновленні.**

Постраждалоорієнтований підхід (підхід, орієнтований на постраждалу особу) / англ. Survivor-centred approach

– це підхід до взаємодії з постраждалими, який ставить у центр уваги визнання їхньої гідності, прав, потреб і бажань. Його мета – забезпечити фізичну та емоційну безпеку постраждалих, сприяти їхньому відновленню та посилити спроможність особисто ухвалювати рішення щодо свого життя та становища. Такий підхід базується на принципах поваги, недискримінації, уникнення повторної травматизації, активного слухання, забезпечення інформованого вибору, а також системного фокусу на безпеці, добробуті та висловлених потребах постраждалих осіб.

Також вживається термін “потерпілоорієнтований підхід (підхід, орієнтований на потерпілу особу)” / англ. Victim-centred approach, особливо в контексті кримінального судочинства.

Згадано: **Директива 2012/29/ЄС про встановлення мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочину, ICC Policy on Gender-based Crimes (2023).**

Практичні гендерні потреби / англ. Practical Gender Needs

– потреби, пов’язані з умовами, у яких опиняються жінки та чоловіки через їхні гендерні ролі, усталені в суспільстві (зокрема, асоціювання з жінками виконання обов’язків з догляду за дітьми та іншими членами сім’ї, ведення домогосподарства), а також із ситуаціями, що виникають у зв’язку з нерівністю в умовах життя і праці (щодо продуктів харчування, води, житла, доходів, медичної допомоги, працевлаштування тощо).

Згадано: Наказ Міністерства соціальної політики від 07.02.2020 № 86 “Про затвердження Інструкція щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів.

Працівники/ниці із сімейними обов’язками / англ. Workers with family responsibilities

– це особи, які мають сімейні зобов’язання щодо догляду за дітьми або іншими членами родини, які дійсно потребують догляду чи підтримки. Якщо такі обов’язки обмежують або можуть обмежувати їхні можливості щодо професійної підготовки, доступу до працевлаштування, участі в економічній діяльності чи просування в ній, такі особи належать до категорії працівників / працівниць із сімейними обов’язками.

Згадано: Конвенція про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі із сімейними обов’язками N 156, Рекомендація щодо рівних можливостей та рівного ставлення до працівників чоловіків і жінок: працівники із сімейними обов’язками N 165.

Р

Репарації / англ. Reparations

– це заходи, спрямовані на відновлення прав та гідності осіб, які постраждали внаслідок порушень міжнародного права прав людини або міжнародного гуманітарного права. Репарації визнають факт порушення, надають постраждалим відчуття справедливості та сприяють відновленню довіри до державних інституцій. Вони можуть включати як матеріальні, так і символічні форми відшкодування.

Відповідно до міжнародного права існує п’ять основних форм репарацій:

Реституція – дії, спрямовані на відновлення становища постраждалої особи до того, в якому вона перебувала до порушення її прав (наприклад, повернення майна, відновлення документів, реабілітація на роботі тощо).

Компенсація – виплата встановленої грошової суми з метою покриття матеріальної та нематеріальної шкоди, яку можна оцінити у фінансовому вираженні.

Реабілітація – надання постраждалій особі комплексу медичної, психологічної, правничої, соціальної та іншої підтримки, що сприяє відновленню її фізичного, психічного стану та соціальної функціональності.

Сатисфакція – символічне вшанування постраждалої особи або групи, що може охоплювати: встановлення істини та пошук зниклих осіб; офіційне визнання завданої шкоди; публічні вибачення; відновлення честі, гідності, репутації постраждалих; заходи пам'яті (меморіали, навчальні матеріали тощо); судові рішення або санкції проти винних осіб.

Гарантії неповторення – превентивні заходи, спрямовані на усунення умов, які призвели до порушень, та на запобігання їх повторенню в майбутньому (наприклад, законодавчі зміни, навчання правоохоронців, реформа інституцій).

Такі репарації передбачені зокрема й для постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (СНПК).

Згадано: [Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation \(UN General Assembly Resolution 60/147, 2005\)](#), [Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law \(A/RES/60/147\)](#), [Guidance note of the Secretary-General : reparations for conflict-related sexual violence \(ST/SG\(02\)/R425\)](#).

Репродуктивна праця / англ. Reproductive work

– це неоплачувана або малооплачувана діяльність, яка забезпечує повсякденне відтворення людського життя та добробуту, зокрема догляд за дітьми, людьми старшого віку, людьми з інвалідністю або тими, хто потребує медичного догляду, а також ведення домашнього господарства, приготування їжі, прибирання, прання тощо.

Згадано: [Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності](#).

Рівний доступ до ресурсів для жінок і чоловіків / англ. Equal access to resources for women and men

– це концепт, що передбачає, що і жінки, і чоловіки мають рівний доступ до усіх ресурсів (матеріальних, фінансових, людських, соціальних, політичних тощо), використовують та отримують рівну вигоду від них.

Згадано: [UN International Research and Training Institute for the Advancement of Women \(INSTRAW\). Glossary of Gender-Related Terms and Concepts](#); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

С

Секторальна робоча група міжнародної технічної допомоги “Гендерна рівність” / англ. Sectoral Working Group on International Technical Assistance “Gender Equality”

– міжсекторальний координаційний механізм у межах системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, що функціонує з метою узгодження зусиль партнерів із розвитку, органів влади та громадянського суспільства щодо реалізації політики рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Секторальна робоча група “Гендерна рівність” діє як платформа для узгодження донорської підтримки з національними цілями у сфері гендерної рівності, зокрема: впровадження міжнародних зобов’язань (зокрема Стамбульської конвенції, Резолюції РБ ООН 1325), державних стратегій і планів дій, просування гендерного мейнстримінгу в секторальних політиках і процесах відновлення.

Згадано: [Гендерна рівність – Урядовий портал](#).

Сексуальне насильство, пов'язане із збройною агресією російської федерації проти України (СНПК) / англ. Conflict-related sexual violence associated with the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine (CRSV)

– сексуальне насильство, скоєне проти будь-якої особи у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України, починаючи з 20 лютого 2014 року, зокрема зґвалтування, примусова вагітність, примусова стерилізація, примусовий аборт, примушування до зайняття проституцією, сексуальна експлуатація, примушування до статевого акту з третьою особою, примушування до споглядання статевого акту, сексуальне рабство, торгівля людьми з метою сексуальної експлуатації, примусове обрізання, примусова кастрація, каліцтво або вчинення насильницьких дій над статевими органами, примусове оголення сексуального характеру, будь-яка інша форма сексуального насильства, а також погрози та спроби його вчинення.

Згадано: Закон України “Про правовий статус та соціальний захист осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного з збройною агресією проти України” № 4067-IX від 12.12.2023.

Стратегічні гендерні інтереси / англ. Strategic gender interests

– це інтереси, визначені жінками як наслідок їхнього підпорядкованого соціального статусу. Ці інтереси ставлять під сумнів гендерний поділ праці, влади та контролю, а також традиційно визначені норми та ролі.

Згадано: Asian Development Bank. Glossary ‘Gender’. Gender and Water Network (GWANET); Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

Стратегічні гендерні потреби / англ. Strategic Gender Needs

– потреби, спрямовані на усунення залежності жінок від чоловіків у суспільстві, які пов'язані з розширенням можливостей жінок і залежать від конкретних соціальних, економічних і політичних умов. Цей документ став серйозним кроком у розвитку та вживанні гендерної термінології в різних сферах державного управління.

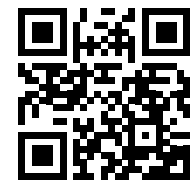
Згадано: Наказ Міністерства соціальної політики від 07.02.2020 № 86 “Про затвердження Інструкція щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів.

**Цікавить, як це
застосовується на практиці?**

Онлайн-курс про те, як місцевим громадам впроваджувати гендерно орієнтований підхід у врядування “Гендерно орієнтоване врядування” (розроблений Національним демократичним інститутом та Global Communities)

Практичний посібник “Гендерно орієнтоване врядування”

Структурна нерівність / англ. Structural inequality

– це гендерно зумовлена нерівність у соціальних структурах, заснована на інституалізованих концепціях гендерних відмінностей.

Згадано: United Nations (1979). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and Concluding Observations; Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності.

Т

Травмочутливий підхід / англ. Trauma-informed approach

– це спосіб взаємодії з потерпілими (постраждалими), під час якого враховують факт завданої травми та її вплив на окремих осіб, їхні родини та спільноти, можуть інтегрувати культурно чутливі знання про те, як різні

люди реагують на травму. Метою підходу є сприяння безпеці, зціленню та відновленню потерпілих (постраждалих) після травматичних подій (або правопорушення), а також активне уникнення подальшої шкоди або повторної травматизації.

Згадано: [ICC Policy on Gender-based Crimes \(2023\)](#).

Ф

Фемінність / англ. Femininities

– різноманітні уявлення про те, що означає бути жінкою, включно з моделями поведінки та соціальними ролями, які традиційно пов'язуються із жіночністю в конкретному суспільстві. Включає критичне переосмислення норм і цінностей, що призводять до підпорядкування жінок.

Згадано: [Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності](#).

